

NAPREJ!

Vse za napredek slovenskega ljudstva!

dopise in spise na uredništvo. — Lastnik lista: Delavska

časopis «NAPREJ!» izhaja dvakrat mesečno, in sicer 4. in 18. — Uredništvo, administracija in ekspedicija je v Ljubljani, Dunajska cesta št. 20. — Vse denarne pošiljatve je pošiljati na naslov: «Delavska tiskovna družba v Ljubljani, r. z. z o. z.», Dunajska cesta št. 20. — Vse tiskovna družba v Ljubljani, r. z. z o. z. — Naročnina za celo leto: 2 K 50 vin., za pol leta 1 K 25 vin., v Nemčijo 3 K, v Ameriko 4 K 60 vin. Posamezne številke 8 vin.

Čitateljem!

Današnja številka „Napreja!“ ima 16 strani. Upamo, da smo s tem svojim čitateljem zelo ustregli. Nabralo se nam je toliko gradiva, da nam ni bilo mogoče na 12 straneh vsega priobčiti. Cena listu je vseeno samo 8 vin.

Ako se bodo naročniki tako pridno pri- glašali kakor doslej, in ako bomo do no- vega leta dosegli 10.000 izvodov naklade, potem bomo pri sedanji ceni vse številke izdajali na 16. straneh.

Priporočamo vsem prijateljem našega lista, naj ga zato marljivo širijo, da se po novem letu naša želja uresniči!

Volilci!

Za kranjski deželni zbor so raz- pisane dopolnilne volitve. Dne 14. de- cembra voli novi splošni volilski razred enajst poslancev, dne 22. decembra se volita v Ljubljani še posebej dva poslanca iz mestne kurije. Tako predpisuje novi volilni red, ki ga je sklenil deželni zbor v svo- jem poletnem zasedanju.

Prvič imajo v „splošnem“ razredu dosedanji nevolilci pravico, udeležiti se deželnozborskih volitev. A ta pravica je zelo dvomljiva, kajti poleg njih, ki

imajo glas samo v tej kuriji, imajo volilno pravico tudi vsi oni, ki so že iz- volili svoje poslance v veleposestniški, mestni ali pa kmetški kuriji. Dosedanji nevolilci so dobili glasovnico, ampak gospodje v deželnem dvorcu so jim s pluralno volilno pravico zmanjšali mož- nost, izvoliti si svoje zastopnike, kolikor so le mogli. Volilna reforma, ki bi bila imela brezpravnemu prebivalstvu dati praviče, je v resnici sestavljena proti njemu, proti delavstvu, v prvi vrsti proti socialni demokraciji. Njen pravi namen je absolutna kleri- kalna večina v deželnem zboru in odboru ter izključitev de- lavstva.

Klerikalci so pravi očetje te re- forme, ki naj bi bila neprestopna bari- kada za delavstvo. Liberalci so se jim vdali za borno ceno dveh mandatov v ljubljanskem mestnem razredu. Nemški veleposestniki so pa lahko pritrdili, ker so jim klerikalci in liberalci priznali ne le dosedanji nezaslišani privilegij, temveč so jim dali z določbo, da se morejo izpremembe o §§ 1., 2., 3., 11., 12. in 46. deželnozborskega volilnega reda skleniti le ob navzočnosti najmanj dvainštiridesetih poslancev, v roke moč, da preprečijo zanaprej

vsako volilno reformo, ki jim ne bi zagotovila nezaslišanih predprav.

Politična kupčija, ki se je izvršila s to protidelavsko reformo, je tembolj razdražljiva, ker sta obe slovenski stranki v deželnem zboru zatajili tisto načelo, ki sta ga bili neštokrat slovesno poudarjali: Liberalna in klerikalna stranka sta ponovno javno, tudi v deželnem zboru trdili, da se bojujete **za splošno in enako volilno pravico** s proporcionalnim zastopstvom, torej za tisto politično pravico, kateri je socialno demokratična stranka posvetila največ dela in žrtev, za tisto volilno pravico, ki bi edina zagotovila **socialno in narodno enakopravnost** v deželni politiki.

Neodpustno je to politično izdajstvo!

Splošna in enaka volilna pravica bi dala v sedanjih razmerah seveda klerikalni stranki večino v deželnem zboru; liberalna stranka bi ž njo dosegla toliko mandatov, kolikor ima politične moči v deželi. Nemogoče pa bi bilo, da bi imelo 50 nemško-fevdalnih veleposestnikov deset mandatov med petdesetimi, v deželi, ki šteje blizu 100.000 volilcev! A delavstvo bi si v malih volilnih okrajih ob proporcionalnem zastopstvu moralo priboriti vsaj približno toliko zastopstva, kolikor mu gre po njegovem številu in njegovi veljavi. Torej le, da se zapre delavstvu pot v deželni zbor, je bila zatajena splošna in enaka volilna pravica! Rajši sta slovenski meščanski stranki dovolili petdesetim nemškim magnatom deset mandatov kakor razredno zavednim slov. delavcem enega!

V težavnih razmerah pojde torej delavstvo v volilni boj. Toda ustrašiti se ne sme težav, temveč mora tembolj napeti vse moči, da doseže kolikor mogoče več vspeha.

Volilci!

Za trinajst se pomnoži število deželnozbornih poslancev. In od vseh

teh mandatov naj bi delavstvo ne dobilo ne enega! Ali velja delavstvo res tako malo v tej deželi? Ali res ne zasluži nič drugega kakor nasprotniško preziranje in zasmehovanje?

Pravijo, da morajo biti v deželnem zboru zastopani interesi posameznih slojev. Zakaj pa, da ne bi bili zastopani interesi delavskega sloja? Pravijo, da morajo imeti v deželnem parlamentu tiste pravice, ki vzdržujejo njeno gospodarstvo. Ali nima dežela ničesar zahvaliti delavstvu?

Samo fanatično sovraštvo bi moglo tajiti, da je delavski razred tudi na Kranjskem vsaj tako potreben kakor drugi in da doprinaša deželi najmanj toliko žrtev kakor drugi. Kdo pa zida hiše in cerkve in šole in tovarne po mestih in po deželi, če ne Vi, delavci!

Kdo pa dela na polju in v gozdu, v tovarni in delavnici, v jami in na železnici, če ne Vi, delavci? Kdo vstvarja s svojim trdim delom, ob borni plači, ki ga komaj varuje lakote, narodno bogastvo? Odkod pa izvirajo tiste svote, ki jih rabi dežela za svoje potrebščine, če ne iz Vašega trudapolnega, pogostoma nevarnega dela?

In davščine! — Kaj ne plačujete doklad in naklad posredno sami ob stanarini za nelepa, nevesela, čisto nezdrava bivališča, ob grizljeju kruha in ob požirku krščenega vina?

Pa vendar naj bi ostali brez pravic, brez vpliva na deželno gospodarstvo, na porabo Vaših žrtev, brez besede ob sklepanju deželnih zakonov, ki jih pa morate brezpogojno slušati?!

Volilci!

Dne 14. decembra Vam je odgovoriti na ta vprašanja. Odgovarjati Vam je v neenakem boju. A če sedaj ne morete izpremeniti nemilega volilnega reda, vendar lahko

protestirate proti neenakosti

in s svojimi glasovi **obsodite fanatični**

egoizem nasprotnikov, ki Vam ne privoščijo političnega dihanja.

Boj za splošno in enako volilno pravico se mora začeti dne 14. decembra, a najvspešneje se začne tako, da oddaste čim več glasov za kandidate

jugoslovanske socialno-demokratske stranke.

Volilci!

Izvolitev socialno-demokratskih zastopnikov je politična potreba kranjskega prebivalstva sploh. V času, ko so vsi zatajili najvažnejšo demokratsko zahtevo: splošno in enako volilno pravico, je nujno potrebno, da vstopi v deželni zbor vsaj nekoliko ljudskih zastopnikov, ki po svojem programu, po načelih in po izkušnjah svoje stranke nikdar ne opuste te **kardinalne zahteve**, temveč se, oprti na zaupanje volilcev, lahko zanjo bojujejo do zmage.

Spomnite se, volilci, da je splošna in enaka volilna pravica prvi pogoj za pravično ureditev narodnih razmer. V imenu narodnosti bodo nasprotniške stranke tudi pri teh volitvah zahtevale Vaše glasove. Volilci, kako so mislili na narodno načelo in na narodno enakopravnost takrat, **ko so utrdile privilegij nemških veleposestnikov?!** Ko so priznale desetim zastopnikom nemških fevdalcev paragrafirano pravico, preprečiti vsak politični napredek in vsako narodno izpremembo v deželnem zboru? Zakaj niso bili takrat radikalni? Zakaj niso takrat ostali zvesti načelu splošne in enake volilne pravice? Zakaj niso šli zanjo v boj, ko so vedeli, da bi jih tudi socialna demokracija v takem boju podpirala z vsemi močmi do končne zmage?!

Volilci! Takega boja ne bo, dokler ne bo imela socialna demokracija v

deželnem dvorcu svojih zastopnikov, da bude politično vest ostalih poslancev in preprečijo, da bi se najvažnejša politična zahteva pogreznila. Politične, narodne in socialne enakopravnosti ne bo na Kranjskem brez socialne demokracije.

A kdo naj zastopa v deželnem zboru posebne interese delavskega razreda?

Liberalna stranka je meščanska, klerikalna je agrarna. V vaši dobi so pa interesi posameznih razredov tako nasprotni, da jih ne more nihče spraviti pod eno kapo. Živ krst, pa naj bi ga sam sveti duh razsvetlil, ne more enako zastopati interesov kapitalističnega podjetnika in od njega odvisnega delavca; nihče ne more enako skrbeti za veleposestnika-živinorejca in za konsumenta-proletarca. A v deželnem zboru kranjskem so zastopani vsi razredi. Škof-virilist zastopa samega sebe, brez volitve, veleposestniki imajo za vsakih deset svojih volilcev po enega poslanca; meščani so si izvolili poslance v svoji kuriji, ki se dne 22. decembra pomnoži še za dva, a trgovce in obrtnike zastopata še posebej dva poslance trgovsko-obrtniške zbornice. In tudi kmetje imajo številno zastopstvo v kmetem volilnem razredu.

Delavstva ne zastopa nihče in tudi zanaprej bo le tedaj zastopano, če store volilci četrtega razreda svojo dolžnost in volijo kandidate jugoslovanske socialno-demokratske stranke.

Kdorkoli želi, da se izvrše neizogibni socialni boji, nujno izvirajoči iz obstoječih socialnih razmer, brez nepotrebnega fanatizma, brez strupenega sovraštva, v legalnih in civiliziranih oblikah, mora pomagati, da dobi socialno-demokratsko delavstvo primeren vpliv na deželno upravo in zakonodajstvo. Kajti od koga naj pričakuje delavstvo izboljšanja svojega bednega položaja, če se mu jemljejo najvažnejša legalna sredstva

in se mu zapira pot tja, kjer bi se moral slišati njegov glas? Kako naj se tedaj v njem okrepeča zaupanje v mirni razvoj in v zakonito pomoč?

Delavci!

Poklicani ste na volišče. Kdor ima 24 let, avstrijsko državljanstvo in biva leto dni na enem in istem kraju, ima volilno pravico. Porabite jo v svoj prid, glasujte in agitirajte za delavske kandidate, za kandidate jugoslovanske socialne demokracije!

Dobro Vas pozna dežela, kadar Vas potrebuje! Deželno gospodarstvo je na slabih nogah. Da se popravi, hočejo zvišati davek na žganje. Od najsiromašnejših revežev naj bi bil dober denar za saniranje deželnih financ. Niti vinarji žganjepivcev se ne prezirajo, kadar je prazna denarna mošnja, dasi je v deželi dosti bogatinov, ki bi z eno roko lažje plačali ves deficit dežele kakor Vi svoje borne vinarje. Tu in vselej, kadar žele Vaših žrtev, Vas naidejo. A ne poznajo Vas, kadar kriči Vaša beda, kadar potrebujete pomoči in podpore! In poznali Vas ne bodo, če se ne oglasite na ves glas, če si ne priborite zastopnikov tja, kjer se kuje usoda deželnega prebivalstva!

Dne 14. decembra imate priliko. Porabite jo!

Protestirajte proti političnemu izdajstvu!

Manifestirajte za splošno in enako volilno pravico!

Glasujte za politično enakopravnost!

Izpričajte s svojimi glasovi veljavo delavstva!

* * *

Volite kandidate jugoslovanske socialno-demokratske stranke, ki so naslednji:

Za mesto Ljubljana:

Etbin Kristan,
pisatelj v Ljubljani.

V ljubljanski okolici:

Josip Petrič,
strojevodja v Ljubljani.

V okraju Radovljica, Kranjska gora, Tržič:

Franco Bartl,
upravitelj, načelnik okrajne bolniške
blagajne v Ljubljani.

V okraju Kranj, Škofja Loka:

Josip Petrič,
strojevodja v Ljubljani.

V okraju Vrhnika, Logatec, Idrija, Cerkljica:

Ivan Straus,
poslovodja in obč. svetovalec v Idriji.

V okraju Postojna, Senožeče, Ilirska Bistrica, Vipava, Lož:

Josip Novak,
železničar v Spodnji Šiški.

V okraju Litija, Višnja gora, Radeče:

Mihael Čobal,
vodja kons. društva v Zagorju.

V okraju Kočevje, Ribnica, Vel. Lašče, Žužemberk:

Franco Bartl,
upravitelj, načelnik okrajne bolniške
blagajne v Ljubljani.

V okraju Metlika, Rudolfovo, Črnomelj:

Franco Schiffrer,
skladiščni mojster v Rudolfovem.

V okraju Krško, Kostanjevica, Mokronog, Trebnje:

Etbin Kristan,
pisatelj v Ljubljani.

V okraju Kamnik-Brdo:

Etbin Kristan,
pisatelj v Ljubljani.

Deželni volilni odbor.

Volitve v deželni zbor kranjski.

Volitve v deželni zbor kranjski so razpisane. Splošna kurija voli 14. decembra, dopolnilne volitve dveh poslancev iz kurije privilegirancev v Ljubljani pa se vrše dne 22. decembra. Delavstvo nima pričakovati od teh volitev nobenih uspehov. Cela volilna reforma je nesramen izbruh protidelavskega sovraštva, ki veje v kranjskem deželnem zboru že od nekdaj. Klerikalci so se razkrinkali za navadne ljudske sleparje, liberalci pa so za igrali za skledo leče v podobi ljubljanskih dveh mandatov vso svojo samostojnost. Naroden in svobodomiseln je bil slovenski liberalizem samo takrat, kadar se je pijan valjal pod mizo ali pa rodnemu delavcu vlekel kožo čez glavo. Še na misel nam ne pride, da bi tarnali za kranjskimi liberalnimi tercijalci, ki v oštariji farje kar na debelo hrustajo, o Veliki noči pa za procesijo nosijo sveče, marveč konstatirati hočemo le golo dejstvo, da ves kranjski liberalizem že od nekdaj ni bil nič drugega, kakor malo bolj moderno prikrojena popovska kuta. Kranjski liberalci so si sami spletili štrik, ki jim ga bo dr. Šušteršič zadrignil okolo vratu.

Klerikalno seme gre s polnim cvetom v klasje, svoj blagoslov k temu so dali dr. Tavčar, Triller in drugovi. Kaj princip svobodomiselnosti, to ni nič; saj imajo na ljubljanskem magistratu Program, ki se lahko ožajfa in preobleče, da nastopi kakor se spodobi. In kadar bo poldan zazvonilo, bo Hribar naprej molil, drugi bodo pa odgovarjali.

To in nič drugega ne pomenja volilna reforma za kranjski deželni zbor, ki so jo skovali klerikalci s pomočjo še bolj klerikalnih liberalcev. V bodoče bodo imeli klerikalci absolutno večino. Tedaj pa adijo liberalno učiteljstvo in z bogom liberalne grče po deželi. Bog jim odpusti grehe, ako še zdaj ne izprevidijo, koliko je vreden tisti „Narodov“ papirnati liberalizem. Liberalna stranka v prihodnjem deželnem zboru bodo

vojaki s papirnimi čakami in lesenimi sabljami.

Socialna demokracija je dobro vedela, po čim je svobodomiselnost slovenskih pravakov. Kdor več da, ta jo dobi. To pot sta bila kupca škof in dr. Šušteršič. Na sladke besede dr. Tavčarjeve delavstvo ni šlo, še manj pa na lepe oči Hribarja. Oba sta vrgla puško v koruzo, delavstvo pa stopa pogumno v boj. Nobena trdnjava se ne zruši ob prvem strelu. Delavec, ki gara od zore do mraka in si s krvavimi žulji služi borni svoj kruhek, previsoko ceni svoja načela, da bi jih po efijaltsko izdal. Za Judeže Iškarijote med delavci ni prostora. Naj gredo med liberalne spokorjence, v njih procesiji je še dosti prostora. Na ljubljanskem gradu se vsak dan oglašajo Hribarjev zvonček liberalno-klerikalne sprave, a delavstvo hoče boja . . .

Na delavstvo prehaja težka naloga: Boj s klerikalizmom na celi črti. Bolj kakor kdaj je potrebno, da se strnejo delavske vrste v močno falango zoper gnusno pošast, ki čimdalje bolj drzno razteza ogavne svoje kremplje nad prelepim našim slovenskim domovjem. Pustite jih, prillikavce, ki so se podelali, še predno se je začel boj, pa se nam pridružite vsi, ki ste dobre volje. Trpljenja in bojov vajeno delavstvo vas kliče v svoje vrste.

Razume se, da je socialno - demokratična stranka postavila svoje kandidate. Vsak glas, oddan zanje, bo mogočen protest zoper izdajstvo, zakrivljenim nad slovenskim narodom in njegovo kulturo. Delavstvo, pokaži pri prihodnjih volitvah, da je razum v tvojih vrstah, da umeš sukati kopje svobodomiselnosti.

Najboljše orožje v volilnem boju je časopisje. Delavci, ne pozabite, da je „Naprej!“ vaš zagovornik, vaš zaščitnik. Razširjajte ga, pridobivajte mu novih naročnikov. Vsak nov čitatelj, vsak nov naročnik pomeni približanje k našemu skupnemu cilju. Zanesite vaš list v najoddaljenejšo kote, priporočajte ga, agitirajte zanj, kolikor je v vaših močeh. Če vsi storite svojo dolžnost, lahko bo strah nasprotnikov delavstva.

LISTEK.

Tajnosti španske inkvizicije.

Drugo poglavje.

Palača Gardunije.

5. nadaljevanje.

Na skrajnem koncu Barija de Trijane se je nahajalo staro poslopje mavriškega sloga, čigar razvaline so služile nočnim ticam za skrivališče.¹⁾

Ob toplih nočeh so med temi razvalinami pogosto prenočevali berači in brezskrbni Hitani,²⁾ katerim je v Andaluziji vsaka streha nepotrebna, pozimi so pa stare ženske, brkljajoč pod razpadlinami in ždeč na solncu iskale pred ostro burjo zavetja.

Na razvalinah razpalega zidovja ter posameznih še dobro ohranjenih arhitektonskih okraskih se je lahko spoznalo, da je tu nekaj stalo veliko in krasno poslopje, kajti sredi med razvalinami je še zdaj podpiralo dolgo stebrišče z arabeskami okrašeno in še dobro ohranjeno stavbo. Skoro nepoškodovana stena navidezno šibke zidave, je zaključevala stebrišče, ki je služilo brzkone v okrasek sijajne dvorane. Vhod so zapirala silna vrata.

Tupatam je med skalovjem rastlo grmičevje in cvetice najrazličnejših vrst so pokrivalo golino ter puhtele prijetno vonjavo.

Ta nenavadni kraj je služil članom bratovščine Gardunija³⁾ za zborovališče; bil je palača velikega mojstra tega reda.

V času, o katerem govorimo, je obstajalo v Španiji pobratimstvo tatov in roparjev, ki so jih ščitili posamezni člani policije. Ta čudni zavod, katerega početek sega nazaj do začetka 15. stoletja, je tedaj imel v Sevilii za glavarja čudnega moža, izgledajočega resno in zasmehljivo obenem, in ki je imel zopern pitoresken (živahen) glas.

Ravno istega februarkega večera leta 1534, ko so se odigrali prizori, opisani v prejšnjem poglavju, se je vršil v palači velikega mojstra nič manj značilen in originalen nastop.

Bilo je okoli 10. ure zvečer. Težka vrata so zaškripala v tečajih in vstopilo je kakih 30 oseb obojega spola in vsi sta-

rosti. Molče in v redu prestopijo prag, natančno se ravnajoč po pravicah dostojanstva in stanu.

Sredi dvorane, še dosti razsvetljene od sveč, pritrjenih ob stebre, je stal veliki mojster.

Bil je to mož visoke rasti, krepak in koščen; njegov rjavopolti, od mnogih brazgotin razoran obraz, je izdajal čudno mešanico prekanjenosti, lokavosti in hladnokrvnosti ter, kadar se je zasmehljaj, tudi norčavosti in ironije. Njegov moški in resni glas je imel krepak odmev, in kadar je zapovedoval, je zadajala moč njegove volje njegovemu pogledu in kretnjam veliko oblast.

Nosil je srajco od grobega platna in rjav suknjič, podobno plašču vrženega čez ramo. Volnene hlače so mu pokrivalo stegna do kolen. Velike rdeče noge, nage in dlakaste, izdajale so obenem njegovo preprosto pokoljenje in silno telesno moč.

Ta mož se je imenoval Mandamiento⁴⁾.

Različne osebe, ki so bile stopile v dvorano, postavile so se v krogu (Florco⁵⁾) krog velikega mojstra Gardunije. Poleg njega so se postavili po redu svojih zaslug, po eden na desni in levi, dva Gvapa v najlepši moški dobi. Prvi se je zval Manofina (fina roka) zaradi njegove spretnosti, mimogrede komu zadati sunek z bodalom, ne da je žrtev opazila, od katere strani je prišel zamahljaj, ter zbog njegovega čudovitega talenta kot borilec in strelec s pištolo.

Drugi se je zval Cuerpo de Hiérro (železno telo). Ta je trikrat prestal torturo (mučenje), ne da je priznal zločine, in ne da bi koga izdal, oziroma bi njegovo telo trpelo na posledicah.

Dalje prih.

¹⁾ Katoličani Španije so se tako malo brigali za lepe spomenike in stavbe, ki so jih bili v deželi ostavili Mavri, da so jih, izvzemši najznamenitejše, katerih so se polastili menihi, prepustili beračem, ciganom in zločincem, ki so še sedaj v njihovi lasti. — ²⁾ Gitano, Hitano ali cigan. — ³⁾ Bratovščina Gardunije ali bratovščina ropa. Pod tem imenom je od leta 1417 obstajala v Španiji družba, obstoječa iz roparjev in lupežev vseh vrst. Ta popolnoma organizirana družba je imela namen, da je na debelo izvrševala zločine vseh vrst v prid vsakomur, kdor je zasledoval kako

maščevanje ali sovrašтво. Prevzemali so za najneznatnejšo ceno in pod jamstvom, zadati sunke z bodalom, ki so bili, kakor je to zahteval naročnik, smrtni ali ne. Vreči ljudi v vodo ali vtopiti jih, vprizoriti bastonado (napad) ali umor, jim je bila malenkost. Umor je prišel precej drag in kdor ga je naročil, je že moral zavzemati kako dostojanstvo, da ga je dosegel; kadar pa je bil obljubljen, je bilo toliko kakor gotovo da bo bratovščina Gardunije zadovoljila svojega naročnika z največjo natančnostjo. — Bratovščina ali družba Gardunije je obstojala iz velikega mojstra, hermano mayor imenovanega, iz najvišjega brata, živečega na dvoru, kjer je često zavzemal visoka mesta. Ta najvišji brat je dajal povelja capatares-om ali mojstrom provincije (dezele), kateri so jih dali izvrševati z natančnostjo, ki bi služila v čast vsakemu javnemu uradniku. Zelo številno osebje je obstojalo iz Gvapov (Guapos), neke vrste Bravov (Bravo), ki so navadno bili veliki lopovi, predrzni morilci, pretkani banditi, katerih srčnost je prestala skušnjo torture in celo vislic. V jeziku družbe se je Gvape navadno imenovalo Punteadores, klavce, vodnike. Punteadorom so sledili Floreadori (Floreadores), napadalci; to so bili mladi ljudje, spretni lopovi in zviti potepuhi, izhajajoči po večini iz Bagnov v Sevili, Malagi ali Melilli; nazivljalo se jih je brate Postulante (Postulanti). Potem so prišli Fuellei (Fuelles), šepetalci, takoimenovani zaradi tega, ker je njihov posel v družbi bil, mojstrom ruda prišepetati, kar so bili vjeli v družinah, v katere so se znali vsled svoje prihuljenosti izvrstno vtihotapiti. Fuelli so bili sami starci pobožne in častitljive zunajnosti, dobilo se jih je vedno v cerkvi, rožni venec in molitveno knjižico v roki, izvzemši ob urah, kadar so opravljali službo pri mojstru Gardunije ali pa pri inkvizitorju; kajti pretežna večina teh starcev je spojila posle familjarja z onimi vohuna Gardunije. Gardunija je imela tudi veliko število skrivačev, imenovanih Coberteras ali pokrovi, kar izhaja od besede cubrir, pokriti, skriti; in ravnotako veliko množico mladih fantov od 10 do 15 let starih, katere se je nazivalo z imenom Chivatos, srne. Chivati so bili začetniki ali novici. Vsakdo je moral biti najmanj eno leto Chivato, predno je dosegel čast, delati v lastnosti Postulanta. Postulant ki si je za družbo stekel večjih zaslug, je po dveh letih službe postal Guapo. To je bilo za stopnjo mojstra in velikega mojstra najvišje dostojanstvo, koje je podelila družba. Poleg naštetih pa je imela družba še veliko število Seren (Serenas), siren. To so bile mlade lepe ženske, ponajveč ciganke. Serene so bile odaliske redovnih dostojanstvenikov. One so bile, ki so zvalele njim zastnamovane osebe na kraj, pripraven za operacije Gardunije. K navedenemu osebju dodani naj bodo še Algvacili (Alguazili), Escribani, prokuratorji, menihi, kanoniki, celo škofje in inkvizitorji, ki so bili nekako orodje ali zaščitniki Gardunije, koje so često potrebovali, ker jim je pogosto dajala denarja. Že po tem si lahko predstavimo sestav in obseg te družbe, ki je več kakor štiri sto-

letja strahovala celo Španijo. Gardunija, ustanovljena začetkom 15. stoletja, je bila docela pokončana šele leta 1821 po gorskih lovcih pod mojim poveljstvom. Papirji te nenavadne in grozovite družbe, sestojeci iz več zapisnikov, vsebovali so dnevna povelja, pravila družbe in veliko množino pisem, katere sem 15. septembra 1821 oddal kriminalnemu sodišču seviljskemu. Tu so se nahajali še leta 1823. Francisko Cortina, ki je bil leta 1821 mojster te družbe, je bil z nekako dvajsetimi sokrivci aretiran ter s 16 soobtoženci 25. novembra 1822 na trgu v Sevili obešen. Pozneje bom ob primernem času in na primernem mestu navedel skoro dobeseden prevod pravil Gardunije. — 1) Mandamiento, toliko kot zapovednik. — 2) Floreo izvira od besede Florear, ki znači spopad, napad, v španskem tatinsem jeziku pa pomeni Florear zadati sunke z nožem. Floreo znači torej takega, ki zadaja sunke z bodalom.

Z M E S.

„Pijte le slovansko pivo!“ se zdaj razlega po slovanskem meščanskem taboru. Ampak gospodje ne povedo, da s tem, če kdo pije dr. Oražnovo (Aurovo) slovensko pivo, podpira tudi Nemca Koslerja. Zadnji čas je namreč veliko gostilničarjev opustilo Koslerja ter naročilo Aurovo pivo, dr. Oražen pa plača Koslerju za vsak sodček piva, ki ga proda takemu gostilničarju, po eno krono. Razume se, da Kosler zaradi tega nima nobene izgube, ker je slovenski dr. Oražen primoran, da ga podpira. Kartel nemških pivovarjev za slovenskega dr. Oražna še vedno velja. Tako delajo prvaki za kulisami, množici pa kličejo: „Kupuj le pri Slovencu!“ Gospodom je narodnjaštvo samo v žepu.

Cerkev sv. Antona na Viču pri Ljubljani — pivovarna sv. Antona v Feldkirchnu na Koroškem. Človek ne živi samo od jedi in pijače, ampak tudi od božje besede, so rekli ljubljanski frančiškani ter sezidali cerkev sv. Antona na Viču. Človek ne živi samo od božje besede, ampak tudi od jedi in pijače, so rekli koroški klerikalci s celovškimi škofom Kahnom vred ter postavili v Feldkirchnu veliko pivovarno ali „prajnico“. Tako cerkev kakor pivovarna dajeta božjim namestnikom obilo blagoslova — v obliki zlatega teleta. Na Koroškem se je zgodila stvar takole: S Francoskega izgnani menihi so odnesli seboj veliko denarja in še vedno ugibajo, kako bi ga

obrnili, da bi bilo bolje. V Feldkirchnu je italijanska tvrdka Palesi v zvezi z duhovnikom Kainzem ustanovila veliko pivovarno ter jej dala naslov „St. Antonius-Brauerei“ (Pivovarna sv. Antona). Razume se, da je v podjetju precej denarja „revnih“ francoskih menihov. Kmalu bomo čitali v „Domoljubu“, „Slovenu“ in drugih pobožnih listih: En vrček piva sv. Antona — 100 dni odpustkov; en sodček — popoln odpustek i. t. d. Luka Smolnikar s svojo lurško vodo, kar skrij se! Stvar je sicer smešna, pa tudi resna: prav tako je, kakor takrat, ko je Kristus iz hiše Gospodove pogljal z bičem v roki menjalce denarja, barantavce in kupčevalce. Res, sv. Anton si gotovo ni domišljjal, da bo kdaj še „prajar“ postal.

Volitve v nižjeavstrijski deželni zbor so za socialne demokrate skončale z lepim vspehom. Izvoljenih je 6 sodrugov, in sicer: Pölzer, dr. Renner, Sever, Seitz in Volkert. Dr. Renner je izvoljen dvakrat. Doslej je bil sodr. Seitz edini socialist v nižjeavstrijskem deželnem zboru. Klerikalci sicer besedičijo o porazu socialistov, a če se pomisli, kako sleparsko so razdeljeni volilni okrajji, se takoj spozna, da je krščansko-socialna moč na trhlenih nogah. Socialni demokratje so dobili na Dunaju 107.986 glasov in samo 5 poslancev, klerikalci pa pri 168.941 glasovih 43 poslancev. Trije delavski okrajji z okrog 70.000 volilci volijo le pet poslancev, dočim jih meščanski okrajji s približno 67.000 volilci volijo 20. Klerikalci so delali z nečuvenim terorizmom. Na tisoče volilcev, o katerih so slutili, da so socialisti, niso pustili na volišče. V notranjem mestu, kjer je kandidiral dr. Lueger, so mestnim delavcem odvzeli glasovnice. V okraju Favoriten so 3000 našim volilcem vzeli volilno pravico. V Margaretnu 800 naših niso pustili na volišče, dočim so vpisali nebroj svojih. Delavske agitatorje je policija zapirala, klerikalne sleparje pa pustila pri miru. V Simmeringu so klerikalci organizirali cel napad na naše sodruge. Tolkli so po njih s šinami in jih več ranili z noži. V Meidlingu je volilni komisiji predsedoval

klerikalec Poppek, ki se mu je dokazalo, da še volilec ni. Tudi neki drugi član komisije ni bil volilec. V Brigittenau-u so bila sleparstva taka, da se je treznejšim sodrugom komaj posrečilo, da ni prišlo do krvavih nemirov. Liberalci so dobili 19.932 glasov, v ostalem je pa vsa meščanska mešanica glasovala za klerikalce, ki so zmagali z glasovi judovskih borzijancev in drugih oderuhov, največ pa vsled sleparske volilne reforme in zvijačnega postopanja pri volilnih imenikih.

„Slovenec“, „Naša Moč“ in vsa ostala klerikalna sodrga se veseli klerikalne zmage na Dunaju ter čenča, da so socialni demokratje od zadnjih državnozbornskih volitev nazadovali za 20 tisoč glasov. Lažnjivci pa ne povedo, da ima deželnozbornsko volilno pravico na Dunaju le tisti, ki nepretrgano 3 leta v občini biva, ima v njej domovinsko pravico ali pa plačuje davek, česar pri državnozbornskih volitvah ni. Pa bodo še naprej lagali, ti umazani kujoni.

Volilna reforma za Zgornjo Avstrijo. Zgornje-avstrijski dež. zbor je sklenil volilno reformo, ki ima prav krščansko-socialno lice. Zbornica bo imela mesto 50 — 69 poslancev, in sicer: 1 škofa, 10 veleposestnikov, 19 (doslej 17) mestnih poslancev, 3 poslance trgovskih zbornic, 22 (doslej 19) kmečkih in 14 poslancev splošne kurije. V splošni kuriji se zahteva dveletno bivanje v občini. 10 poslancev splošne kurije odpade na kmečke volilne okraje, ki volijo vsak po enega, dočim tvorijo vsa mesta le en volilen okraj, ki voli štiri poslance naenkrat. Za mestne okraje velja proporcionalni sistem. Vsak volilec dobi na volišču uradno kuverto, v katero vtakne v nalašč zato pripravljeni celici glasovnico, nakar stopi neposredno pred volilno komisijo. Spako, ki je naperjena proti delavstvu, so skovali klerikalci v zvezi z nemškimi liberalci. Povsod se objemajo.

Tudi solnograški deželni zbor je razpravljaval o volilni reformi. Klerikalci in liberalci so na tem, da uvedejo volilno dolžnost. Nova kurija dobi 6 mandatov, in sicer: 1 Solnograd, 1 ostala mesta, 4 kmečke občine,

V mestih bodo volili le oni, ki v ostalih kurijah nimajo pravice, dočim bo volitev na deželi splošna. Klerikalno-liberalna pokveka, naperjena proti delavstvu.

Boj za volilno reformo na Ogrskem postaja od dne do dne hujši. V Budimpešti so se že vršile krvave demonstracije. Med delavce so se pomešali preoblečeni policaji ter slepo streljali iz revolverjev, da je policija imela povod naskočiti demonstrante. Medtem ko delavstvo bije krvav boj za svoje pravice, se pa klerikalci norčujejo in pozivajo vlado, naj razpusti organizacije. Klerikalni list „Alkotmány“ piše: „Ustvariti se mora zgled za svarilo. Razgnati se mora celo vodstvo soc.-dem. stranke, če se dokaže, da se v njenih prostorih vrše tajni sestanki. Razpustiti se mora vse one organizacije, v katerih se razdeljuje železne palice, orožje in hujskajoče spise. Konfiscira naj se vsako številko „Nepczave“, ki hujska proletarjat dežele, kateri je vreden boljše usode. Pri demonstracijah je poloviti vse in vsakega kršitelja miru je izgnati iz glavnega mesta. Duševne voditelje poskušanih umorov je vtakniti v ječo. V imenu celokupne družbe ogrske kličemo mestnemu nadglavarju in ministru za notranje zadeve: Proč z namišljeno človekoljubnostjo. Proč s polovičnimi odredbami!“ — Pripomniti moramo, da je trditev o razdeljevanju železnih palic le izmišljotina policije. Z aretiranci so postopali po rusko. Izsiljevali so priznanja in podpise, češ, da je stranka aranžirala poboje i. t. d. Detektivji so ujetnike topli s pestmi v obraz, jih bičali z žilavkami, gumastimi cevmi in jermeni. Najslabše se je godilo uradniku železničarske organizacije sodrugu Deziderju Faragu. Dolžili so ga raznih stvari, a ko je to zavrnil kot laž, so ga topli s pestmi in palicami po obrazu. Farago pozove policijskega uradnika, da ga brani, a ta vstane in ga enako bije po obrazu. Farago je opazil na tleh sledove krvi od delavcev, ki so jih bili že prej zaslišavali. Podal se je k mestnemu glavarju ter zahteval, da komisijonalno preišče zadevo. Komisija je res prišla, a šele čez 40 ur, ter uradno dognala resničnost Faragovih na-

povedb. Kaj takega zmore le kozaška infamija agrarno-klerikalno-fevdalne koalicijske bande.

Ogrska železničarska organizacija — razpuščena. Minister Košut, sin znanega revolucionarja Košuta, je razpustil železničarsko organizacijo ogrsko, ker je v svojem glasilu kritizirala nasilno postopanje vlade in ni hotela predložiti imenika članov. Kaj takega je mogoče le tam, kjer razni visoki defraudantje delajo roko v roki s klerikalci. Toda delavstvo je tudi že na Ogrskem dovolj zavedno, da ga ne bodo ovirale take šikane, preneslo je že drugačne preganjalce kakor je Košut. — Saj so tudi v Avstriji poskušali z enakimi sredstvi. Znano je, da je celo pobožni poštenjakovič dr. Krek glasoval za razpust avstrijske železničarske organizacije, tisti, ki sedaj sam snuje — katoliško železničarsko organizacijo . . .

Iz Novega mesta.

Pri nas smo se na poziv soc.-demokrat. stranke domenili, da oddamo svoje glasove sodrugu

Franou Schiffrerju,

skladiščnemu mojstru v Rudolfovem.

Vsi delujmo za tega moža! Vsak bodi zanj agitator.

„Naprej!“ Širimo list «Naprej!» med delavci po Novem mestu! Vsak delavec bodi naročnik na naš «Naprej!»

Iz Trbovelj.

Organizacija rudarjev lepo napreduje. Rudarji se vsak dan vpisujejo v organizacijo. Tako tudi mora biti! Najboljši zaščitnik delavskega ljudstva je pač trdna organizacija. Unija rudarjev je res edina prijateljica rudarjev. Njeno vodstvo izvršuje sklepe, ki so edino delavstvu v korist.

Tudi „občno ko's. društvo“ lepo procvita. Iz zadreg, v katere ga je spravilo prejšnje neprevidno vodstvo, je že zunaj. Dobro bi bilo zato sedaj, da bi se rudarji polagoma in od prvega do zadnjega oklenili svoje organizacije — svojega konsumnega

društva, Sebi naj nosijo denar, ne pa drugim!

Razmere na naši pošti še vedno niso povsem v redu. Opozarjamo pristojne činitele, naj skrbijo za red v vsakem oziru. Tudi županstvo lahko tu veliko stori. Ono je upraviteljstvo občine.

V Hrastniku gre tudi veliko bolje pri delavski organizaciji. Tudi hrastniški rudarji, ki so hudo izkoriščani, spoznavajo, da jim dobra organizacija more prav veliko pomagati. En delavec sam tako veliko ne zmora, združen pa predstavlja velikansko moč! Zato: hrastniški rudarji, bodite združeni, edini in pa člani „Unije rudarjev“!

Iz Zagorja.

14. decembra bo šele drugi mesec, ali klerikalci že sedaj delujejo na vse kriplje za svojega kandidata v deželni zbor. Tudi mi moramo začeti na vse kriplje delovati, tudi mi moramo gledati, da dobi naš kandidat

Mihael Čobal,

vodja občnega konsumnega društva v Zagorju kar največ glasov v naši zagorski dolini. Vsak delavec in kmet, ki le količkaj svobodno in napredno misli in čuti, bo šel v boj za sodruga M. Čobala.

Mihael Čobal, ki stoji konsumnem društvu v Zagorju na čelu že celo desetletje, je mož, ki ga pozna ves okraj. Sodr. Čobal je tudi načelnik okrajne bolniške blagajne in v odboru zagorske občine. Vse njegovo delovanje je šlo in gre za tem, da pomaga delavstvu v bojih za zboljšanje življenjskih razmer.

Volilni shod v Zagorju ob Savi bo 22. novembra popoldne ob 2. uri v dvorani gosp. Mihelčiča. — Volilci, udeležite se ga polnoštevilno.

Daljši volilni shodi bodo: 25. novembra v Radečah popoldne, 29. novembra popoldne v Boštanjju, 6. decembra v Kotredežu. — Volilci naj se povsod vdeležijo teh shodov v obilnem številu.

Našim narodnjakom nič ne diši, ker je „Slov. Narod“ začel priporočati pisarno dr. Šušteršiča in pa Ljudsko posojilnico. Mi jim svetujemo, naj osrednjemu vodstvu

liberalne stranke sporoče, da če misli zadrti čisto v klerikalni tabor, naj to saj jasno pové.

Iz Tržiča.

Klerikalni shod v Tržiču, ki se je vršil 8. t. m., se je prav slabo obnesel. Govorili so gg. Zipler, Moškerc in posl. Demšar. Želi niso priznanja, kajti nastopali so tako nesrečno, da bolj nesrečno niso mogli. Posl. Demšar je govoril, da je le za kmeta — in hotel je s tem menda delavce prepričati, da je kmet najboljši poslanec za delavce. Sledi naj poročilo:

Shod se je začel ob 4. uri pop. Koj je bila na vrsti socialna demokracija. Neki Ziller se je jezil nad socialnimi demokrati, nad Adlerjem, in kričal je, da soc.-dem. poslanci hodijo za ministri, da so sami judje, da so zvezani z nemškimi grofi in judi. Strajke samo zato napravljajo soc. demokratje, da pomagajo fabrikantom staro blago naprej razpečati. (Op. poročevalca: Zdaj vemo, zakaj so klerikalci štrajk v Medvodah in v Vevčah povzročili! Samo zato, da so pomagali nemški družbi papirniški, da je mogla stari papir najprej oddati! No, Ziller jo je «podelal»). — Gosp. posl. Demšar je govoril, da je kmet in se mora poganjati za kmeta. Govoril je po «svoje». Ljudje so dejali: le med kmete naj gre, čemu neki hodi med delavce! — «Abstinent» Moškerc je govoril zoper pijančevanje. Povdarjal je, da on sploh ne pije, ker «piti je strašno škodljivo».

Več Tržičanov se je oglasilo nato za besedo. Dobro so pobijali klerikalce, vsaka priprosta beseda je zadela. Lažnike klerikalne se je prav pobilo z labkoto.

Konec shoda je bil znamenit: Kaplan Prijatelj je vstal, stopil na stol in dejal: «Reklo se je, da imajo kmetje v hranilnici denar, jaz pa pravim, delavci ga tudi imajo, pa še koliko! Jaz sem bil na Jesenicah za kaplana in sem bil pri hranilnici, in delavci so prinesli vsak tretji mesec po 100 kron v hranilnico . . .

To je bilo delavcem, tudi tistim, ki so doslej še verjeli klerikalcem, precej preveč! Dejali so, to ni res! In g. Vidic je vstal ter

rekel: «vsi delavci se združimo v eno društvo, gospodje pa naj bodo v svojem». Pritrdili so mu vsi in shoda je bilo konec.

Tako se je torej godilo na javnem shodu! Upamo, da je ta shod mnogim odprl oči! In prav je tako.

Vprašanje na Jesenice! Ali je res na Jesenicah tako dobro, da si delavci vsak tretji mesec prihranijo po 100 kron? Prosimo z Jesenic odgovora!

Koga bomo volili? Volitve v deželni zbor se bližajo. Tudi mi delavci iz Trziča in okolice pojdemo na volišče. Ponujal se nam bo n. pr. kandidat klerikalne stranke? Ali naj oddamo zanj svoje glasove? Ne in ne! Vsi tržiški delavci oddajmo kot en mož svoje glasove za sodr.

Franca Bartla,

načelnika bolniške blagajne v Ljubljani,

ki je kandidat delavske stranke. Naša parola bodi: delavec — delavca!

Klerikalci se po svojih časopisih strašno jeze nad tem, da smo tudi tržiški delavci enkrat spoznali potrebo dobre organizacije ter da smo se začeli tudi mi organizirati. Mi vemo: Zakaj se jeze. Vedo namreč prav dobro, da le organizacija pomaga delavstvu do boljšega položaja. Oni so pa sovražniki delavstva in so proti temu, da bi se delavstvu boljše godilo! Oni tolažijo delavce le s takimi rečmi, ki v človeku zatro vse upe na sedanje zboljšanje!

Kdo je protinaroden? Klerikalci! Volilna reforma v kranjski deželni zbor nam to jasno kaže! 53 Nemcem so klerikalci raje dovolili 10 poslanskih mandatov kot bi pa privedli ljudstvu splošno in enako volilno pravico! — Škofovo pismo Nemcem ob zadnjih demonstracijah v Ljubljani tudi priča, kaj so klerikalci!

Socialni demokratje so bolj narodni kot vse druge stranke. Zakaj? Ker pomagajo jedru slovenskega naroda do boljšega gospodarskega položaja. Jedro slovenskega ljudstva je pa delavsko ljudstvo, pa naj robotna na polju v tovarni ali v rudnikih. Kdo se bori za zboljšanje plač delavskega ljudstva? Socialni demokratje!! Zgodovina nam

jasno pové, da do takrat, dokler niso nastopili socialisti, se ni noben brigal za delavca in pa tudi ne za kmeta.

Iz idrijskega okraja.

O Idrijski občini pišejo vedno vsi kranjski listi. Politično življenje pri nas je zelo živahno! Razume se, da se vse tri stranke prav marljivo gibljejo. Pred nami je dvoje volitev: v občinski odbor in v deželni zbor. V občinskem odboru mora vladati dosedanja enomiselnost. V deželni zbor pa volimo tudi vsi kandidata, ki ga je postavila socialno-demokratska delavska stranka. Dne 14. decembra oddajmo zato vsi svoje glasove za sodruga

Ivana Strausa,

poslovodja in občinskega svetovalca v Idriji.

Ivan Straus, poslovodja in obč. svetovalec v Idriji, je naš kandidat za deželno-zborske volitve v okraju Idrija-Logatec-Cerknica-Vrhnika. Vsi ga bomo volili, ker ga poznamo kot moža, ki je vedno stal na svojem mestu in ki je storil povsod tisto dolžnost, ki mu je bila naložena.

Na delo! Vsak, kdor čuti potrebo, da se glasno in jasno protestira proti klerikalnemu terorizmu, ta naj gre na delo ter naj povsod priporoča našega kandidata sodr. Ivana Strausa!

Iz Idrije. V nedeljo 8. nov. je bila v Idriji dopoldne velikanska manifestacija proti ukrepu deželnega odbora, s katerim se je razpustil občinski odbor. Govorila sta posl. Eng. Gangl in sodrug Anton Kristan. Sprejela se je soglasno sledeča resolucija: «Shod I. odločno protestira proti stvarno- neutemeljenemu in nezakonitemu razpustu občinskega odbora mesta Idrije, II. zahteva, da se brezpogojno rešpektira zakon ter se v postavnem času razpišejo in izvrše nove občinske volitve, III. o. ložava sklepe razpuščenega občinskega odbora glede prezidave mestnega poslopja št. 509 in zahteva, da se ti sklepi brezpogojno izvrše in izreka glede tega tako županu Šepetavcu, kakor vsemu ostalemu izvoljenemu občinskemu odboru popolno zaupanje.» Shodu je prisostvoval za vlado

okrajni glavar Eckel iz Logatca. Prepovedani obhod se ni vršil in sta oba govornika vplivala, da se je manifestacija tako mirno in dostojno izvršila. Upamo, da bo deželna vlada razvidela tudi iz tega shoda, da ni tako, kot se ji je iz gotovih strani narekovalo. — Idrižani so ogorčeni nad ravnanjem deželnega odbora, kajti tako se ne sme postopati z izvoljenimi zastopniki ljudstva! Proč s klerikalizmom!

Čudne ukaze daje c. kr. okrajno glavarstvo v Logatcu. Povabilo je nad 200 žensk, da prinesejo svoje otroke dne 12. t. m. staviti koze, ako jih ne prinesete — glasil se je poziv — boste kaznovane. Razume se, da so se žene odzvale same brez otrok, ker, da bi v tem mrzlem zimskem času nosile svoje otroke k stavljenju koz, to pač ne gre. Ako je res tako nujno potreba in nevarnost za epidemijo, potem bi ne smeli biti izvzeti otroci višjih stanov. G. okrajni glavar je sicer pretil s kaznijo. Videli bomo, ali so tudi v tem slučaju izjeme za proletarce.

Priprave za razpoložitev imenika za občinske volitve se menda vendar pričnejo. Opominjamo volilce, da se zanimajo za imenik, če so vpisani ali ne. Obvestili jih bomo seve takoj, kadar bo razpoložen. Klerikalci se marljivo pripravljajo, iščejo pooblastila. Na delo torej, kdor čuti krivice klerikalnega terorizma.

Iz Spodnje Idrije. Tudi pri nas ne pozna naš g. občinski tajnik volilcev. Izpustil je iz imenika celo ljudi, ki jih vidi vsak dan. To so res priljubljeni uradniki v naši občini.

Društvo za otroško varstvo in mladinsko skrb v sodnem okraju Idrija priredi dne 22. novembra t. l. ob 9. uri dopoldne v telovadnici c. kr. rudniške ljudske šole javno predavanje o alkoholizmu, ki ga bo imel ravnatelj mestne višje realke v Idriji, gospod dr. Stanislav Beuk. Predavanje je brezplačno in z ozirom na to, da dbega za Idrijo posebno važen predmet, vabi društveni odbor k najobilnejši udeležbi prebivalce obojega spola.

Prilhodnja predavanja se vršijo v soboto, dne 21. t. m., točno ob 9. uri zvečer.

Predmet: „Človeška plemena“, predava dr. Drag. Lončar, v soboto, dne 28. t. m., ob isti uri pa deželni poslanec g. E. Gangl o „Psihologiji otroka“. Vsa predavanja so javna. Udeležite se jih mnogobrojno!

Na zabavni večer v prostorih rudniškega društva, ki ga priredi dne 22. t. m. zvečer društvo „Sloga“, opozarjamo člane in so mišljenike na udeležbo.

Županstvo v Črnem vrhu je zopet izpustilo iz volilnega imenika vse naše volilce, ki stanujejo v Podroteji. Ob državnoborskih volitvah, ki so se vršile že pred dvema letoma, so navedli za vzrok to, da niso bili priglasi županstvu, da stanujejo v Podroteji, to je v podobčini Idrijski log. Vodstvo obč. konsumnega društva v Idriji je dokazalo, da so bili nekateri izmed izpuščenih iz volilnega imenika, uradno priglasi že 8. novembra 1904, vsi drugi pa takoj, ko so se naselili v stanovanja obč. konsumnega društva v Podroteji št. 14 in 23. Ali vse to ni nič pomagalo. Vse reklamacije niso nič veljale. C. kr. okrajno glavarstvo, deželna vlada kakor tudi ministrstvo, kamor se je priziv vložil, skratka nič ni izdalo. Vse višje oblasti so bile na stališču, da Črni vrh ne sme imeti nobenega soc.-demokratskega glasu. Županstvo v Črnem vrhu ve sicer pobirati od posestva, v kojem stanujejo ob glasovalno pravo oropani volilci, najemninske doklade, ve dostavljati pozivnice k orožnim vajam, zahtevati vojasko takso, pozivati stanovalce k uradnim dnevom glede stavljenja koz in celo dovoljevati obrtni list pobirati tozadevni patent. Ako torej vedo za vse dolžnosti, katere imajo iz imenika izpuščeni, da jih potem občine nadlegujejo, potem vprašamo vse merodajne oblasti: ali res na Kranjskem ne veljajo nobena določila, da bi smela kaka oblast pogledati v to klerikalno gnezdo, ki tako nesramno izpušča volilce iz imenika ter okrada avstrijske državljane njih pravic. Ako se sme tako postopati proti ljudskim pravicam, potem je najboljšo, da ne plačamo več vinarja v občino, ki je izraziti dokaz, kako postopajo klerikalci, kjer imajo v lastnih rokah pravico.

Železničarji! Storite svojo dolžnost! Vsi za sodruga **Frana Bartla**, načelnika okrajne bolniške blagajne v Ljubljani!

Iz ljubljanske okolice.

14. decembra pojdemo volit! Razume se samoobsebi, da kot delavci in mali kmetje moramo voliti kandidata delavske stranke. Za ljubljansko okolico je postavila soc.-dem. stranka sodr. **Josipa Petriča**, strojevodjo iz Ljubljane. — Delujmo z vsemi silami, da dobi naš kandidat kar največ glasov. Dolžnost vsakega zavednega delavca in kmeta je, da agitira prav marljivo za delavskega kandidata.

Iz Medvod. Po štrajku smo. Danes bridko občutimo, kako potrebno bi bilo za nas, če bi se organizirali v edini pravi delavski organizaciji. Vse žrtve, ki smo jih doprinesli, niso mnogo pomagale. Kapitalizem zmaguje! Zato je treba, da je delavstvo dobro organizirano! — Volitve bodo 14. decembra v deželni zbor. Koga naj volimo? Delavska stranka je postavila **Josipa Petriča**, strojevodjo iz Ljubljane. Tega volimo vsi, od prvega do zadnjega!

Vevče. Socialni demokratje se v zadnjo stavko papirnega delavstva v Vevčah in na sorškem polju niso vtikali, ker niso imeli nobenega povoda za to. V obeh krajih nima socialna demokracija nobenega organiziranega člana. Klerikalcem je bilo naše mirno obnašanje zelo neprijetno, ker sedaj ne morejo kričati, da so nevspehov krivi socialni demokratje. Stavkalo je krog 1200 delavstva, poboljšek dobilo jih je pa komaj 150, in še ti samo po 10 vin. na dan, dočim jih je ogromna večina še na slabšem. Pribito bodi: Klerikalni kolovodje so med stavko napadali akcijonarja papirne družbe juda Taussiga, povedali pa niso, da so dunajski krščanski socialci ravnoisti čas lazili za njim, za kar jim je posodil več sto milijonov kron. Menda to zadostuje, da zapeljano delavstvo spozna, kakšni so ti možakarji.

Iz Posavja. V nedeljo, 8. oktobra, je imel neki frančiškan na Šmarni gori poli-

tično pridigo, da se je človeku zdelo, da ni v cerkvi, marveč na političnem shodu. Silno veliko je vedel povedati o socialnih demokratih, zamolčal je pa, da imajo ljubljanski frančiškani v svojih kletéh toliko vina, kolikor ga ne premore cela Ljubljana. Možu se je poznalo že na trebuščku, da ne skrbi samo za duševni, ampak še več za svoj telesni blagor. Da klerikalci niso prijatelji delavcev, prikazuje dopis „Iz Posavja“, ki ga je v „Domoljubu“ št. 2. priobčil bržkone šentviški kaplan. Dopis pravi med drugim: „Za kar smo se trudili pred dvema letoma — pa zastonj, to kaže, da se bo sedaj uresničilo, namreč mleko se bo podražilo in bo liter po 20 v. — Ampak bati se je nekaj drugega. To so namreč nekatere mlekarice iz vseh krajev ljubljanske okolice, katere menda nalašč nagajajo, in hočejo mleko dajati še po stari ceni, ali pa le po 9 krajcarjev in ne po 10. Te mlekarice so izdajalke naše stvari in vsemu škodujejo. Mlekarice, vse me moremo držati skupaj! Nobena ne sme zmešati štrene. Vse za eno, ena za vse!“ — Tako torej piše krščanski „Domoljub“. Izdajalce imenuje tiste, ki nočejo mleko dražje prodajati. Delavci, zapomnite si, da so klerikalci tisti, ki hujskajo na draginj! Kaj poreče Gostinčarjeva „Naša Moč“ na to?

Vič-Glince. „Naprej!“ se je pri nas že zelo udomačil, samo nekateri se ne morejo otresti navade, da ga rajši bero izposojenega, kakor pa da bi se sami nanj naročili. Če imajo nekateri toliko, da posebno ob sobotah kupujejo meščanske liste, je naravnost sramota, ako nimajo vinarja za delavski list. Pa upamo, da bo kmalu bolje. Klerikalci napenjajo vse sile, da bi v naši občini kaj napravili, pa gre bolj trda. Vjeli so pač nekaj „liberalnih“ gospodov iz tobačne tovarne, ki jim ni toliko za sveto vero, ampak za cvenk, ki je sicer pri klerikalcih doma, ampak jim ne gre iz rok. V naših očeh človek, ki menja svoje prepričanje kakor perilo, nima nobene veljave. Le med klerikalce, neznačajneži! Vas bomo vsaj spoznali, kdo ste tiste dvoživke.

Zaveden delavec.

Volilci ljubljanske okolice! Na delo za zmago Jos. Petriča!

Iz Logatca.

Življenje v naši vasi je že precej živahno! Organizacija železničarjev lepo napreduje. Ostalo obrtniško delavstvo pa je bolj malomarno. Kar jih je pri „Sokolu“, ti še nekako životarijo. Ljudska javna knjižnica nima tistih uspehov, kot bi jih morala imeti. Za volitve, ki bodo 14. decembra, tudi še ni nič pravega zanimanja. Delavci vemo, da moramo voliti delavca za poslanca! Naš kandidat je:

Ivan Straus,

poslovodja in obč. svetovalec v Idriji.

14. decembra zapišimo vsi ime tega kandidata na glasovnico!

Z Vrhnike.

Naš dekan rohni ogorčen nad vsakim, ki razprodaja brošure ali list «Naprej!» med vrhniškim delavstvom. Mene, gosp. urednik, so njegove pridige napravile, da sem postal zvest naročnik in razširjevalec «Napreja» in drugih podobnih brošur. Dekanu se zdi, da se mora na Vrhniki tudi oživet delavska organizacija prav tako kot povsod drugod, kjer živi delavsko ljudstvo. Jaz svetujem g. dekanu, naj le tako naprej pridiga, bo saj več Vrhnčanov mojega mnenja!

Volitve v deželni zbor so pred durmi. Vsak delavec naj ima toliko poguma, da pojde na volišče ter odda svoj glas za soc.-dem. delavskega kandidata, ki je:

Ivan Straus,

poslovodja in obč. svetovalec v Idriji.

Prepričujmo sodelavce po Vrhniki in okolici, da je zanje edina delavska stranka, pa nobena druga! Bero naj tudi z vso vnemo «Naprej!» in «Rdeči Prapor», ki sta edina delavska lista.

Iz Št. Petra na Krasu.

Od našega kraja se malokdaj kaj sliši. Če so kakšne volitve, takrat se tupačam še kdo spomni na nas. Tudi sedaj, ko pojdemo na volišče, se tupačam kaj od nas piše. — Koga bomo volili 14. decembra, za koga bomo

agitirali? Soc.-demokrat. stranka je v sporazumu z nami postavila za kandidata

Josipa Novaka,

železničarja iz Sp. Šiške.

Naša dolžnost je sedaj, da oddamo svoje glasove sodr. Novaku in da delamo zanj.

Železničarji! Delavci drugih strok!

Volilci okrajev Postojne, Ilirske Bistrice in Vipave! Volite vsi sodr. Josipa Novaka.

Iz Litije.

„Naprej!“ prav radi beremo v Litiji. Zelo nam ugaja. Želeti bi bilo, da bi se list kar najbolj razširil med delavstvom. Predilniški delavci bi morali biti vsi naročeni na list in mu dopisovati, ker delavski list je delavsko orožje v vseh bojih.

V litve bodo v deželni zbor dne 14. decembra. Kandidat delavcev in malih kmetov ter obrtnikov je

Mihael Čobal,

vodja okrajne bolniške blagajne v Zagorju.

Delujmo zato vsi, da M. Čobal dobi 14. decembra kar največ glasov v Litiji in okolici.

Volilni shod v Litiji bo 22. novembra ob 1/2 10. uri dopoldne v Litiji pri Wurzbachu (na pošti). Volilci, udeležite se vsi!

Daljša volilna shoda bodeta v Hotiču 29. novembra dopoldne in na Vačah 29. novembra popoldne. — Agitirajte za obilno udeležbo.

Iz Kočevja.

O kočevskem rudniku se malokdaj kaj bere v časopisu. Nobenega ni, da bi redno poročal, kako se nam godi pod komando trboveljske premogokopne družbe. Dobro se nam ne godi, to bo vedel vsakdo. Težko moramo delati, da si zaslužimo horni obstanek, vendar, odkar imamo organizacijo, že gre nekoliko boljše!

O kakšnem političnem delu na Kočevskem ni veliko čuti. Nemci pa Slovenci se malo pokavsajo semtertja — hudega ni! — Za volitve, ki bodo sedaj v decembru tudi ni veliko zanimanja. Nemci ne bodo kandi-

dirali, klerikalci so postavili nekega advokata iz Ljubljane — liberalci se ne bodo pa nič utikali. Mi bomo kot delavci volili delavskega kandidata, ki je:

Franc Bartl,

načelnik bolniške blagajne v Ljubljani.

Z Jesenic.

Vollno gibanje se pričinja tudi pri nas. Naš kraj je seve delavski kraj. In poslanec, ki naj Jesenice, Savo, Javornik, Kranjsko goro prav zastopa, ta mora biti član delavske stranke. Na Slovenskem pa je samo ena stranka delavska, namreč socialno-demokratična!

Koga bomo volili za poslanca? Vsi zapišimo 14. decembra t. l. na volilni listek:

Fran Bartl,

načelnik okrajne bolniške blagajne v Ljubljani.

Agitirajmo tudi med kméti in onimi delavci, ki še ne poznajo vrednost dobre organizacije, da tudi vsi ti napišejo na svoj volilni listek ime sodr. Frana Bartla.

Kaj naj beremo? Glavna dolžnost delavskega ljudstva je, da razširjuje in seve pazno čita svoje delavske liste! „Naprej!“ bodi doma pri vsakem delavcu. Istotako „Rdeči Prapor“. Za delavce je le delavsko časopisje.

Nesreča v tovarni. V ponedeljek, dne 26. oktobra je mala lokomotiva v tovarni pritisnila ob steber, ki je preblizu proge, delavca zapenjača Franca Fister tako, da mu je bruhnila kri iz ust, oči in nosa. Stisnila ga je na prsi; prostora vmes pa je komaj ped veliko. Padel je nezavesten in drugi dan umrl. Opozarjamo merodajne faktorje, naj preiščejo stvar: Kdo je temu kriv? Fister je bil od novega leta član kovinske organizacije, zato mu je organizacija podelila krasen venec z rdečimi trakovi. Tudi železničarji so se udeležili pogreba s svojim vencem. Čudno vlogo je igral župnik Košir na Koroški Beli. Bodli so ga rdeči trakovi kakor purana in ni dopustil, da bi šli z rdečimi venci pred krsto, ampak za krsto. Nam je to pač vseeno; počasi pa se bode mogel mož že navaditi tudi rdečih trakov.

Škoda le za mlado življenje; bil je komaj star okrog trideset let. Sodrugi jeseniški so ž njim izgubili rednega člana svoje organizacije. Ravno isti dan je odtrgal oblični stroj staremu mizarju v tovarni dva prsta, in zopet isti dan je zmečkalo prste nekemu delavcu na Javorniku. In še isti dan je poškovalo na kolodvoru nekega železničarja, katerega so prepeljali v Ljubljano v bolnico. Bil je res nesrečni dan, 26. oktober na Jesenicah.

Nemška nevarnost na Jesenicah. Tako smo čitali v par sobotnih številkah „Slovenca“. Dopisnik milo toži in prorokuje, da so Jesenice izgubljena postojanka za Slovence. Mi, ki smo ves boj, ki ga bije Slovenstvo na Jesenicah, opazovali, vemo, kdo je in kdo bo kriv, ako padejo morda Jesenice pri prihodnjih občinskih volitvah v nemško-kapitalistovske roke. Tudi nam delavcem ni vseeno, ali dobe Jesenice Slovenci, ali nemška tovarna. Mi, ki smo načelno proti vsakemu privilegiju, povemo lahko, da bi bil prvi razred v obč. odboru zagotovljen Slovcem, ako ne bi bil dopisnik „Slovenca“, takrat ob volitvi častnih občanov zvezan z Nemci. Dobro se še spominjamo, kolikokrat smo ga videli v nemški gostilni na Savi, sedečega med tovarniško gospodo, kjer so skupno kovali načrte za podjarmljenje jeseniških Slovccev. Sedaj pa, ko je vse zafurano, ko se je sprl s tovarno, pa javka in kaže že naprej, kaj bo prinesla bodočnost jeseniškim Slovcem. Ali ni mar vedel tega že takrat?! Mož bi se rad unil, ali dobro se še spominjamo njegovega početja. Zatorej: Ako bodo Jesenice kdaj padle v roke nemški tovarni, je to edina krivda jeseniškega župnika. Sedaj pa, ko nima nikogar, da bi se kregal ž njim, pa napada socialno demokracijo in jo po otroško smeši, on, ki je bil že vse: Nemeč, klerikalec, sedaj se pa drži za frak jeseniškim liberalcem. Mi mu tega ne zamerimo, ker ga poznamo. — Saj so klerikalci povsod vsi enaki.

Na delo! Delavci jeseniški! Pojdite na delo, da dobi naš kandidat sodrug **Fran Bartl** kar največ glasov dne 14. decembra.

GRIČAR & MEJAČ, Ljubljana

Prešernove ulice števil. 9

prilporočata v največji izbiri po najnižjih cenah

obleke za gospode, obleke za dečke, obleke za otroke, površnike za gospode in dečke, žakete za dame, paleta za dame, plašče za deklice.

Delavci, čitatelji!

Podpirajte le trvdke, ki se priporočajo v „Napreju!“.

10 zapovedi

za

zdravje

lično tiskane, vpošlje poštnine prosto in zastoj lekarnar Trnkóczy v Ljubljani.

Dobijo se tudi osebno v njegovi lekarni.

Za prevažanje vsakovrstnega blaga, bodisi na postaje železnic ali z njih, se gg. trgovcem, obrtnikom ter slavnemu občinstvu sploh najtopleje priporoča domača trvdka

Josip Škerlj

spediter, Ljubljana, Kongresni trg 16.
Telefon št. 262.

*Putniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
zanesljivo potovall naj se obrnejo
na
Simona Hmetzka
v Ljubljani Kolobovarske ulice 20.
Kotkovska Pojasnila doje se levo*

Lastna delavnica za popravila in vsa v mojo stroko spadajoča dela.

Prav zelo ugodna prilika za nakup cenениh, raznovrstnih dobro idočih ur!

Opozarjam slavno občinstvo, da sem imel priložnost, nakupiti si večjo partijo dobro idočih pravih švicarskih ur. Razpošiljam jih po pošti po najnižjih cenah na vse kraje z dveletnim pismenim jamstvom. — Razpošiljam po povzetju; ako blago ne ugaja, sem ga pripravljem tudi zamenjati ali pa vrnem denar. Pri naročilu prstanov zadostuje samo košček papirja za velikost.

Budilka, dobro idoča in zanesljiva, stane samo 3 K 20 vin.
Stenska ura na nihalo, dolgost 70 cm, z lepim bitjem od 10 . . . naprej.
Nikelnaste žepne ure, močne in zanesljive v teku 5
Srebrne lepo in močno izdelane 9
" " " za ženske, zanesljivo izkušene v teku 9

Vsaka pri meni naročena ura pride v pošiljatev šele tedaj, ko je natančno idoča in preizkušena. Pri naročilu zadostuje samo dopisnica in cena ure ali verižice. Sprejema in vračuje se popravila različnih ur, tudi po pošti, ter se jih točno in najzanesljivejše popravlja. Navadno popravilo žepne ure stane z enoletnim pismenim jamstvom samo K 1-90.

Za mnogobrojna naročila se slavnemu občinstvu najtopleje priporoča

3-2

Svoji k svojim!

IVAN RAVNIHAR, urar, trgovec in izvoznik ur,
LJUBLJANA, Poljanski nasip števil. 52.